

DERLATKA, Joanna: Wyłączenie sędziego w postępowaniu cywilnym

Warszawa: Wolters Kluwer SA, 2016, 493 s. ISBN 978-83-264-9271-6.

Alžbeta Rosinová*

Publikací, které by se podrobněji zabývaly vyloučením soudce pro podjatost, není v současnosti v České republice mnoho - převážně se jedná o komentářovou literaturu k procesním právním předpisům¹ nebo o některé články.² Z tohoto důvodu hodnotím jako velice přínosnou novou monografii *Wyłączenie sędziego w postępowaniu cywilnym* (Vyloučení soudce v občanském soudním řízení) polské autorky Joanny Derlatky. Ačkoli se jedná o monografii, která se zabývá polskou právní úpravou a její aplikací polskými soudy, lze v ní podle mého názoru nalézt i obecnější právní úvahy související s vylučováním soudců pro podjatost, které mohou být přínosné také pro české akademiky.

Publikace se člení do osmi základních částí, které jsou systematicky řazeny od nejobecnějších kapitol až po kapitoly, které se zabývají specifickými problémy souvisejícími se zkoumanou problematikou. První kapitola rozebírá základní atributy práva na spravedlivý proces, mezi které patří i právo na projednání věci před nestranným a nezávislým soudem. Na tuto kapitolu navazuje historický exkurz do právní úpravy vylučování soudců pro podjatost. Tato část přitom zahrnuje vývoj od římského práva až po polskou právní úpravu 20. století.

Třetí částí knihy pak přináší komparativní pohled na vylučování soudců pro podjatost a to z hlediska mezinárodního práva (zejména Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod), francouzské, německé a italské právní úpravy. Spíše než o komparaci se ale jedná toliko o krátký exkurz do právní úpravy vylučování soudců v těchto státech, přičemž autorka dále s těmito poznatky v publikaci nepracuje, rovněž zde ani není zdůvodněn výběr zvolených srovnávaných právních úprav. Z tohoto důvodu hodnotím tuto kapitolu z převážné části jako nadbytečnou.

Ve zbývajících pěti částech se autorka již věnuje aktuální polské právní úpravě. Je nutno říci, že polská právní úprava je ve srovnání s českou úpravou poměrně kazuistická. Usta-

* Mgr. Alžbeta Rosinová, doktorandka, Katedra ústavního práva a politologie, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno / Ph.D. student, Department of Constitutional Law and Political Science, Faculty of Law, Masaryk University, Brno, Czech Republic / E-mail: alzbeta.rosinova@gmail.com

1 Např. DAVID, Ludvík et al. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 1072 s. ISBN 978-80-7357-460-4; nebo SVOBODA, Karel, et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0.

2 Např. DOLEŽÍLEK, Jiří. Vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci v civilním řízení. *Právní rozhledy*. 1997, roč. 5, č. 4, s. 174-178.

novení čl. 48 k. p. c. (*kodeks postępowania cywilnego*) kupříkladu vyjmenovává velice podrobně důvody, které vedou k vyloučení soudce ze zákona (*index inhabilis*). Patří sem kupříkladu situace, kdy je soudce manželem účastníka řízení, jeho příbuzným v řadě přímé nebo v řadě pobočné do čtvrtého stupně, opatrovníkem, apod. Ustanovení čl. 49 k. p. c. pak upravuje vyloučení soudce na základě námitky podjatosti účastníka řízení nebo návrh soudce samotného (*index suspectus*).

Výše uvedený charakter polské právní úpravy se pak odráží v systematické publikace, v níž autorka analyzuje jednotlivé důvody pro vyloučení soudce ze zákona (například z titulu manželství, příbuzenství, poručnictví a opatrovnictví, předchozího právního zastupování apod.) i na základě námitky podjatosti.

Co se týče vyloučení soudce na základě námitky podjatosti vznesené účastníkem řízení, nebo z podnětu soudce samotného, zde polská právní úprava stanovuje, že soudce bude z rozhodování věci vyloučen, pokud existují okolnosti, které by mohly vyvolat důvodné pochybnosti o nestrannosti soudce v dané věci.³ Jedná se tedy o obdobnou úpravu, jaká je obsažená v české právní úpravě občanského soudního řízení.⁴ Autorka se v této souvislosti zabývá situacemi, kdy bývá podjatost soudce typicky namítána, a to zejména existencí osobních, ekonomických nebo profesních vztahů mezi soudcem a účastníkem řízení či jeho právním zástupcem.

Dále jsou zde analyzovány požadavky na vznesení námitky podjatosti, jako jsou aktivní legitimace, náležitosti námitky nebo lhůta pro její podání. Následující část se pak v návaznosti na další ustanovení právní úpravy věnuje procesu rozhodování o vyloučení soudce.

Je potřeba ocenit, že autorka polskou právní úpravu analyzuje skutečně důkladně, a to i na základě rozboru četné polské judikatury a literatury. Na druhou stranu nepřilíší pozitivně hodnotím styl, kterým je kniha psaná, jelikož není velmi čtivý a je spíše hodně teoretický a popisný. V této souvislosti by knize neškodilo více praktických příkladů podjatosti soudců, které by byly nepochybně zajímavé, nebo více vlastního názoru autorky na analyzovanou problematiku.

Proto vnímám jako zajímavější ty části knihy, v nichž se autorka zabývá specifickými problémy souvisejícími s vylučováním soudců, jakými jsou například otázka, zda může soudce porušit princip nestrannosti při poučování účastníků řízení, nebo jak řešit situace, kdy účastník řízení vznáší námitky podjatosti obstrukčního charakteru. Vznášení námitek podjatosti s cílem zdržet soudní řízení je totiž problémem, který je diskutovaný i v České republice.

Polská právní úprava přitom v minulosti stanovovala, že účastníkovi, který vznesl námitku podjatosti v zlé víře, uloží soud spolu s odmítnutím takové námitky pokutu ve výši

3 Čl. 49 zákona ze dne 17. 11. 1964, ve znění pozdějších předpisů.

4 § 14 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

500 zlotých.⁵ Toto ustanovení však bylo zrušeno polským Ústavním tribunálem jako protiústavní⁶ a v současnosti právní úprava pouze umožňuje, aby byla námitka podjatosti vznesená opakovaně ze stejných důvodů, o nichž již bylo rozhodnuto, odmítnuta zjednodušeným postupem.

Poslední kapitolou publikace jsou závěrečné úvahy autorky. V rámci těchto úvah autorka poukazuje na nejvýznamnější problémy současné polské právní úpravy týkající se vylučování soudců pro podjatost v rámci občanského soudního řízení, přičemž navrhuje také možné změny do budoucna. *De lege ferenda* konkrétně navrhuje rozšíření důvodů pro vyloučení soudce ze zákona vedle manželství také na nesezdané soužití, které má na nestrannost soudce stejné účinky jako manželství. Dále autorka navrhuje například obecnější formulaci důvodu pro vyloučení soudce s ohledem na předchozí poskytování právních služeb některému z účastníků řízení.

Závěrem lze zmínit, že ačkoli se publikace primárně věnuje problematice vyloučení soudce pro podjatost, jsou zde analyzovány i související otázky, jakými jsou například pojem účastníka řízení, pojem rozhodnutí nebo příslušnost civilního soudu v polské právní úpravě. Z tohoto důvodu může být podle mého názoru publikace vhodná nejenom pro osoby zabývající se podjatostí soudce, ale také pro autory, kteří se chtějí dozvědět něco o polském právu procesním obecně. V této souvislosti budou přínosné také odkazy na relevantní polskou literaturu či rozhodnutí polských soudů, kterých je zde dostatek a které mohou čtenáře navést k tomu, co je vhodné si k tématu dále nastudovat.

---

⁵ Čl. 53 zákona ze dne 17. 11. 1964, ve znění účinném do 11. 12. 2002.

⁶ Nález polského Ústavního tribunálu ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. SK 27/01. Dostupné z: <http://trybunal.gov.pl>